

УДК 378.147

**І.В. Петров, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист,
директор коледжу**

*Світловодський політехнічний коледж Центальноукраїнського
національного технічного університету, м.Світловодськ*

**Визнання сутності структури та компоненти готовності
навчального закладу до інноваційного викладання фахових
дисциплін**

Опрацьовано сучасні особливості, сутності структури та компоненти готовності вищого навчального закладу до інноваційного викладання фахових дисциплін. Розглянуто підходи до організації освітнього процесу на засадах інноваційності. Запропоновано шляхи його вдосконалення.

інновації, нововведення, освітній процес, особистісна орієнтованість

Інновації вже давно наповнили всі сфери повсякденного життя пересічного українця новим змістом. Одною з перших відгукнулася на необхідність активного використання комп'ютерних технологій вища освіта. І, особливо, в процесі викладання та самостійного засвоєння студентами фахових дисциплін. Це вчасно, наскільки високими темпами змінювалося й навколишнє середовище, техногенна ситуація, політичне і економічне життя... Часті випадки, коли фахова інформація подана в друкованому підручнику стає застарілою ще на момент його друку. Вивчення, опрацювання та практичне застосування більшості знань нині взагалі неможливе без Інтернету, планшета, смартфон чи проектора. То чому ж ми продовжуємо застосовувати до них термін «інновація»?

Інновація – процес розробки, впровадження, експлуатації виробничо-економічного та соціально-організаційного потенціалу, що покладений в основу новації. У вузькому сенсі під інновацією, зазвичай, розуміють фазу впровадження новації, а період першого виробничого освоєння новації вважається моментом її початку. Під новацією розуміють нове, споріднене з поняттям винаходу, оскільки між заявкою новації і перетворенням її на інновацію наявний певний часовий інтервал [4].

Англійське *innovation* перекладається як нововведення. Буквальний переклад з англійської означає введення новацій чи впровадження нововведень. На практиці поняття «нововведення», «новація», «інновація» нерідко ототожнюють, хоча між ними є деякі розбіжності.

Нововведення – оформлений результат фундаментальних, прикладних досліджень чи розробок експериментальних робіт у якій-небудь сфері діяльності з метою підвищення її ефективності. Нововведення можна оформити у вигляді: відкриттів, винаходів, патентів, товарних знаків, раціоналізаторських пропозицій, документації на новий чи вдосконалений продукт (технологію, управлінський чи виробничий процес організаційної, виробничої чи іншої структури), ноу-хау, понять [2].

Отже, внаслідок посилення інноваційних явищ в повсякденному житті, освітні системи, як його фундаментальні складові, почали одними з перших намагатися застосовувати всі переваги нововведень в навчанні і, особливо в першу чергу, під час вивчення фахових дисциплін. Втім, класична вітчизняна педагогіка схильна «до застосування їх для відображення педагогічних явищ можливих за умови масовості, типовості, вимірюваності» [6].

В той самий час, сьогодення вимагає більшої особистісної орієнтованості навчальних програм, освітніх систем, ставлення до студента. Тому саме сучасне програмне забезпечення, комп'ютерна озброєність викладача та інноваційність викладення матеріалу гарантує вирішення цього питання в вищій школі. Он-лайн-спілкування, дистанційна освіта та націленість в першу чергу на результат, а не на виховання середньостатистичного середнячка – це вимога освіти XXI сторіччя. В той самий час засвоєння та використання різних сучасних альтернативних типів навчання, а також визнання за кожним закладом I-II рівня акредитації академічної самостійності та можливості застосування авторських програм потребують деякої певної попередньої підготовки та сміливості. Потребують викладачів та адміністраторів не стільки з планшетом та смартфоном, а в першу чергу з інноваційним мисленням, здатних брати на себе відповідальність і за підготовку студента і за імідж навчального закладу в цілому, що готовий бути в постійному стані саморозвитку. Можливість активного застосування інноваційних

технологій в організації навчання і самопідготовки студентів вищої школи ставить за мету також суттєво підвищити якість освіти, вивести сучасну вітчизняну освіту на рівень світових стандартів, підготувати висококваліфікованих, конкурентоздатних фахівців, здатних вирішувати найскладніші задачі розбудови економіки, створити можливості для саморозвитку і свідомого досягнення поставлених цілей. Тож, інноваційність, як освітній дидактичний засіб, має бути втілений в кожній навчальній дисципліні, в кожному семінарському та, особливо, в практичному занятті.

Так, перехід на виключно інноваційний метод викладення матеріалу та спілкування з студентом для більшості, і особливо на початковому етапі, виявляється складним і проблематичним. Впровадження інновацій в освітній процес – нелегка справа. Як зазначає професор Костянтин Пігров, існує «внутрішній конфлікт освіти та інновації, або, точніше – соціальних інститутів інновації та освіти». «Інститут освіти по суті своїй консервативний, – зазначає філософ. Щоб транслювати знання, необхідно досягти їх певної стабільності. Трансльоване знання лише тоді успішно транслюється, якщо воно незмінно. Важко транслювати знання, якщо вони не стійкі, якщо вчитель не вірить, що цінання «залишаться» назавжди» [3]. Саме тут має спрацювати принцип єдності та спільної зацікавленості всіх учасників навчального процесу в результатах праці. Як показує аналіз публікацій колег, ідея переходу до виключно інноваційного способу викладення і опрацювання матеріалу останнім часом жваво обговорюється і дискутується. На переконання ректора Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна академіка Віля Бакірова нині «педагогіка запам'ятовування, репродуктивна педагогіка змінюється педагогікою відкриття, творення. Сьогодні на перше місце умінь і навичок виходить "створити", а не "запам'ятати і відтворити". Це завдання колосальної педагогічної і дидактичної складності для всіх вищих навчальних закладів. Розвивати у студентів здатність евристичного мислення, пошуку принципово нових рішень... Не те, що нестандартних, а таких, яких раніше взагалі не було в світі» [1].

На даний час процес активного розповсюдження інновацій і освітньому процесі відзначається певною емпіричною спрямованістю. В переважній більшості під час викладення фахових дисциплін

(зрозуміло що мова не йдеться про комп'ютерну інженерію, там без нововведень викладати матеріал неможливо) більшість викладачів обмежуються презентаціями, створенням сайтів, проведенням он-лайн лекцій і таке іншим. До створення і інноваційно-інтегрованих курсів, до бінарного поєднання фахових дисциплін, вдаються лише одиниці.

В той самий час фундатор нової інформаційної педагогіки В.А. Смирнов пропонує свою більш розгорнуту дефініцію: інновації в освіті – це створення і використання всього новітнього інтелектуального продукту шляхом оволодіння соціально значимим досвідом людства, втіленому в знаннях, уміннях, творчій діяльності та емоційно-ціннісному відношенні до навколишнього світу, з метою отримання суб'єктами інновацій (учнями, викладачами, власниками освітніх установ та ін.) усвідомлених переваг (фінансових, споживчих, соціальних) [5].

А отже, питання інноваційності і освіта слід розглядати значно ширше ніж лише «комп'ютерні технології» і інтерактивна дошка.

Це, насамперед, демократія, прозорість і відкритість освіти. Це насамперед діалог, нове спілкування викладача і студента, рівність стартових позицій кожного з них перед початком навчального процесу і по його закінченню, відкритість навчального закладу до суспільства, до громадськості, до всього соціуму, це націленість на пошук кращого варіанта вирішення будь-якої, навіть складної, задачі, вміння опрацьовувати альтернативи і толерантно доводити свою правоту. Тобто створення такого освітнього середовища, яке сприяло і розвитку особистості і, як наслідок, розвитку суспільства.

Інноваційні технології існують для того, аби відобразити реальний сучасний світ сучасному студенту в цілому, аби подолати дисциплінарну розрізненість науки і освіти, викладача і студента, аби полегшити процес сприйняття і засвоєння матеріалу, аби фахова підготовка була результативною, не лише науковою, а й прикладною аби забезпечити профільну диференціацію в роботі і навчанні.

Таким чином, інноваційна діяльність у вищому навчальному закладі має бути спрямована, в першу чергу, на: формування та опрацювання нових методик викладення матеріалу, на застосування авторських фахових програм, що спираються на потужне сучасне програмне забезпечення, на встановлення дієвого діалогу між викладачем та студентом, на можливість опанування Фахових знань в

будь-який сучасний спосіб, у тому числі й дистанційно, на зв'язок освіти і сучасної науки з урахуванням потреб економіки і суспільства, на апробацію нового методичного забезпечення, і не обов'язково в паперовому вигляді, на сприйняття викладача, навчального закладуюк підгрунття для майбутніх творчих звершень та практичних досягнень тощо.

Список літератури

1. Бакіров В. Виступ на міжнародній конференції «Кадровий потенціал сучасних освітніх систем: стан і перспективи» 18 лютого 2016 р. URL: <http://www.ostrovok.lg.ua/sociology/nauka/vil-bakirov-esli-universitety-otkazhutsya-ot-etoy-missii-ee-ne-smozhet-vzyat-na-sebya-ni-odin-drugoy>
2. Кулініч І.О. Психологія управління: підручник для вищої школи. – Київ: Знання, 2011. 415 с.
3. Пигров К.С. Инновации и образование:Сб. матер. конф. [Серия «Symposium», вып. 29]. СПб. : Санкт-Петербургскоефилософ. об-во, 2003.С.11-15.
4. Скрипко Т.О. Інноваційний менеджмент: підручник. Київ: Знання, 2011. 423 с.
5. Смирнов В.А. Інновації: філософські та методологічні основи.Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний та національний виміри змін: матеріали наук.-практ.конф., 4-5 березня 2014 р., м. Суми. Суми : Вид-во СумДПУ. 2014. Т. 1. С. 31-34.
6. Фіцула М.М.. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. Київ. «Академвидав».2006. 347 с.

Одержано 27.05.19